Kulturutskottets betänkande 1984/85:10

om radio och television (prop. 1984/85:100 bil. 10 delvis)

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet de förslag beträffande Sveriges Radio och dess verksamhet som lagts fram i budgetpropositionen samt tolv motioner som väckts i anslutning härtill.

Ett i propositionen framlagt lagförslag om höjning av avgiften för innehav av televisionsmottagare fogas vid betänkandet som *bilaga 1*. Som *bilaga 2* fogas utskottets lagförslag beträffande nämnda avgift.

Sammanfattning

Riksdagen beslöt hösten 1983 att Sveriges Utbildningsradio AB fr. o. m. nästa budgetår skall finansieras med avgiftsmedel. Efter förslag av regeringen beslöt riksdagen samtidigt att Sveriges Radio-koncernen skulle åläggas ett särskilt besparingskrav på 50 milj. kr. Riksdagen ansåg att besparingen skulle fördelas på samtliga bolag. Även besparingskravet skulle gälla fr. o. m. budgetåret 1985/86.

I detta betänkande föreslår utskottet med anledning av motionskrav och på redovisade skäl att den särskilda besparingen inte skall tas ut med hänsyn till de negativa konsekvenser för radio- och TV-verksamheten som en sådan besparing skulle få. Som en följd härav föreslår utskottet att mottagaravgiften höjs med 72 kr. i stället för med 56 kr., som föreslagits i budgetpropositionen.

Utskottet avstyrker ett antal motioner, som avser bl. a. vissa lokalradiofrågor och vissa frågor avseende TV-sändningar.

För att det pågående beredningsarbetet rörande den framtida radio- och TV-verksamheten inte skall föregripas avser utskottet att föreslå riksdagen att till nästa riksmöte skjuta upp behandlingen av ett antal motioner, vilkas yrkanden ligger inom ramen för frågor som kan komma att behandlas i beredningsarbetet.

Vid betänkandet har fogats tre reservationer och ett särskilt yttrande.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1984/85:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet Radio och television (s. 562–577) föreslagit riksdagen att

1. anta ett i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare (bilaga 1),

2. godkänna förlängningen av televerkets investeringsplan med ett år,

3. godkänna i propositionen framlagt förslag till medelsberäkning för televerkets investeringar,

4. bemyndiga regeringen, eller efter beslut av regeringen televerket, att föra högst 5 000 000 kr. mellan budgetåren 1985/86 och 1986/87 som skuld resp. tillgodohavande,

5. medge att regeringen lämnar televerket ett beställningsbemyndigande om 30 000 000 kr. för budgetåret 1985/86 avseende investeringsändamål,

6. godkänna i propositionen framlagt förslag till medelsberäkning för televerkets driftskostnader,

7. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten för radio- och TV-verksamheten inom de kostnadsramar som förordats i propositionen,

8. bemyndiga regeringen att av konjunkturmässiga eller andra skäl anvisa ytterligare högst 10 % av föreslagna totala investeringsmedel till televerket och byggnadsstyrelsen,

9. bemyndiga regeringen att beräkna kompensation för kostnadsökningar för radio- och TV-verksamhet på det sätt som förordats i propositionen,

10. godkänna i propositionen framlagt förslag till medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen,

11. bemyndiga regeringen, eller efter beslut av regeringen Sveriges Radio AB, att rekvirera högst 30 000 000 kr. från rundradiofonden i kostnadsutjämnande syfte,

12. godkänna i propositionen framlagt förslag till medelsberäkning för radionämndens verksamhet.

Motioner

I motion 1984/85:510 av Rune Backlund (c) yrkas att riksdagen beslutar om byggandet av en TV 2-sändare med placering i nordöstra delen av Jönköpings kommun.

I motion 1984/85:915 av Ingemar Eliasson (fp) och Jan-Erik Wikström (fp) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1984/85:914 – att riksdagen beslutar att det extra sparkrav om 50 milj. kr. som tidigare lagts på Sveriges Radio skjuts på framtiden.

I motion 1984/85:1167 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga,

2. att riksdagen med ändring av tidigare beslut avskriver de 50 milj. kr. som kommit att åvila SR/TV-koncernen genom utbildningsradions införlivande och att dessa i stället får användas som reformpengar.

I motion 1984/85:1295 av Åke Gustavsson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lokalradion ges ekonomiska möjligheter att säkerställa sin framtid med bibehållande av målsättningen om

bl. a. ökad decentralisering, mångfald och kvalitativa höjningar av programutbudet.

I motion 1984/85:1306 av Åke Selberg m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ytterligare medel för lokalradions verksamhet.

I motion 1984/85:1795 av Lars Ahlström (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tätare väderrapporter i lokalradion.

I motion 1984/85:1799 av Karin Andersson m. fl. (c, m, fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att göra det möjligt för finskspråkiga i östra Mellansverige att se TV-program från Finland.

I motion 1984/85:1813 av Rune Gustavsson m. fl. (c, s) yrkas

1. att riksdagen fastställer avgiften för innehav av televisionsmottagare till ett i förhållande till regeringens förslag med 16 kr. förhöjt belopp av 808 kr. för färg-TV-mottagare och 648 kr. för svart-vit mottagare,
2. att riksdagen vid medelsberäkningen för verksamheten i Sveriges Radio-koncernen befriar företaget från det tidigare ålagda besparingskravet på 50 milj. kr.

I motion 1984/85:2483 av Wiggo Komstedt (m) yrkas att riksdagen uttalar sig för att nu gällande förbud mot reklam i radio och TV skall tillämpas konsekvent, även vad gäller sådana produkter som omnämnts i motionen.

I motion 1984/85:2487 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidgade uppgifter för lokalradion och därmed följande uppdrag till utredningsarbetet på de aktuella områdena.

I motion 1984/85:2489 av Kenth Skårvik (fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen ger televerket i uppdrag att se över antalet sändningstimmar med testbild för TV för eventuell uppjustering samt ändra sändningstiden så att den börjar tidigare på dagen.

I motion 1984/85:2704 av Anders Björck m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en förlängning med ett år av avtalen med Sveriges Radio-koncernens bolag.

Utskottet

Allmänt

I Sveriges Radio-koncernen ingår dels moderbolaget Sveriges Radio AB (SRAB), dels de fyra programföretagen Sveriges Television AB (SVT),

Sveriges Riksradio AB (RR), Sveriges Lokalradio AB (LRAB) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR).

Sedan riksdagen år 1978 lagt fast riktlinjer för radio- och TV-verksamheten, träffades påföljande år avtal om sändningsrätten och programverksamheten mellan staten och företagen. Vidare reglerades i ett särskilt avtal med staten dels SRAB:s uppgifter som moderbolag i koncernen, dels koncernens verksamhet under krig eller vid krigsfara. Samtliga avtal gäller under sju budgetår, nämligen den 1 juli 1979–den 30 juni 1986. Möjligheterna till förlängning av avtalen berörs i det följande.

Riksdagen har således att i detta sammanhang ta ställning till radio- och TV-verksamheten under det sista budgetåret – 1985/86 – i den period under vilken verksamheten regleras enligt de nu gällande avtalen. Propositionsförslagen begränsar sig till frågor av direkt betydelse för medelstilldelningen för nämnda budgetår.

Sedan budgetpropositionen förelagts riksdagen, har statsrådet Göransson efter regeringens bemyndigande förordnat företrädare för de i riksdagen representerade politiska partierna att ingå i en beredningsgrupp inom utbildningsdepartementet med uppgift att behandla frågor som rör förberedelserna för en ny avtalsperiod för Sveriges Radio-koncernen. Enligt vad utskottet inhämtat är avsikten att arbetet inom beredningsgruppen och inom regeringskansliet skall bedrivas så att förslag rörande en ny avtalsperiod kan föreläggas riksdagen våren 1986.

Om de gällande avtalen mellan staten och bolagen i Sveriges Radio-koncernen inte sägs upp senast vid utgången av juni månad i år, förlängs avtalen automatiskt i fem år. Utskottet har inhämtat att regeringen avser att för statens räkning säga upp avtalen före angivna tidpunkt.

Genom att avtalen sägs upp kan – om det skulle visa sig lämpligt och parterna kommer överens därom – en förlängning av avtalen för kortare tid än fem år komma till stånd.

Med hänsyn till vad utskottet sålunda inhämtat påkallar motion 2704 (m) inte någon riksdagens åtgärd, såvitt i motionen förordas en förlängning med ett år av avtalen mellan staten och de bolag som ingår i Sveriges Radio-koncernen (yrkande 1).

I detta sammanhang vill utskottet nämna att utskottet, för att det pågående beredning- och utredningsarbetet rörande den framtida radio- och TV-verksamheten inte skall föregripas, avser att föreslå riksdagen att till nästa riksmöte uppskjuta behandlingen av ett antal motioner, vilkas yrkanden ligger inom ramen för frågor som kan komma att behandlas i nämnda arbete (motion 1983/84:2278 i den mån motionen ej behandlats i KrU 1983/84:17 samt följande motioner eller motionsyrkanden, nämligen 1984/85:432, 1984/85:513, 1984/85:806, 1984/85:921 yrkande 2, 1984/85:1017, 1984/85:1167 yrkande 1, 1984/85:1296, 1984/85:1300, 1984/85:1303, 1984/85:1800, 1984/85:1809, 1984/85:1814, 1984/85:1831, 1984/85:2223, 1984/85:2308, 1984/85:2488, 1984/85:2490 och 1984/85:2704 yrkandena 2 och 3).

Medelstilldelning för den avgiftsfinansierade verksamheten

Regeringens förslag

Regeringens förslag till medelstilldelning framgår av följande sammanställning.

	Beräknat för 1984/85	Förslag för 1985/86	
		Sveriges Radio, televerket, byggnadsstyrelsen, radionämnden	Föredraganden
Televerket			
Investeringskostnader	91,8	105,0	95,3
Driftskostnader	277,6	304,0	304,0
Byggnadsstyrelsen	108,0	95,0	100,0
Sveriges Radio			
Drifts- och investeringskostnader (prisläge 1983/84)	1 848,0	1 902,3	1 902,3
Summa	**2 325,4**	**2 406,3**	**2 401,6**
Radionämnden	**1,653**	**1,701**	**1,752**

Televerkets kostnader

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag beträffande televerkets investerings- och driftskostnader.

Det kan noteras att avsikten är att frågan om användningen av ett fjärde TV-nät skall behandlas i samband med förberedelserna för det nya radio- och TV-avtalet.

I slutet av detta betänkande behandlar utskottet vissa motionsyrkanden som avser bl. a. byggandet av viss TV 2-sändare och televerkets testsändningar.

Medelstilldelning till byggnadsstyrelsen

Som framgår av den i det föregående återgivna sammanställningen beräknas i propositionen en medelsförbrukning om 100 milj. kr. för nästa budgetår. Huvuddelen av detta belopp, 80 milj. kr., avser de nya TV-lokalerna inom kvarteret Förrådsbacken i Stockholm.

Utskottet har inte heller något att erinra mot regeringens förslag i denna del.

Medelstilldelning för Sveriges Radio AB

Rationaliseringskrav

För den avgiftsfinansierade verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen gäller fr. o. m. budgetåret 1981/82 ett rationaliseringskrav på 2 %. Samma krav gäller fr. o. m. budgetåret 1979/80 för UR. Det innebär enligt SRAB att den avgiftsfinansierade verksamheten för oförändrad verksamhetsnivå budgetåret 1984/85 har en 8 % lägre medelstilldelning än som var fallet innan rationaliseringskravet genomfördes. För UR är motsvarande nivåsänkning 12 %.

Särskilt besparingskrav om 50 milj. kr., m. m.

Riksdagen beslöt hösten 1983 med anledning av förslag i regeringens proposition om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. (prop. 1983/84:40 bil. 6) att UR fr. o. m. nästa budgetår skall finansieras med avgiftsmedel (KrU 1983/84:8, rskr. 1983/84:90). Efter förslag av regeringen beslöt riksdagen i samma ärende att Sveriges Radio-koncernen skulle åläggas ett besparingskrav på 50 milj. kr. Riksdagen ansåg att besparingen skulle fördelas på samtliga bolag. Även besparingskravet skulle gälla fr. o. m. budgetåret 1985/86.

Kompensationssystemet för Sveriges Radio-koncernen

I enlighet med förslag i den nämnda propositionen infördes för kalenderåret 1984 en förändring i planeringsförutsättningarna så till vida att den kompensation för kostnadsökningar som tidigare beräknades enligt basbeloppsindex skulle följa en justerad konsumentprisindex upp till 4 %, varefter medelstilldelningen skulle läggas på denna nivå för resten av kalenderåret. För första halvåret av kalenderåret 1985 beräknas kostnadsökningen åter enligt en justerad kostnadsprisindex. I budgetpropositionen förordas att denna index också skall tillämpas för budgetåret 1985/86. Regeringen bör dock bemyndigas att justera index ytterligare om den skulle innebära en över- eller underkompensation för kostnadsökningarna för Sveriges Radiokoncernens del.

Reformtillskott

Sveriges Radio-koncernen har sedan budgetåret 1981/82 anvisats en reformram motsvarande 2,3 % av medelstilldelningen. I budgetpropositionen 1981 angavs som en målsättning att denna reformram skulle anvisas för tiden fram till 1988/89 då det år 1978 beslutade reformprogrammet skulle vara genomfört. Detta program innefattar dels omfattande regionaliseringsåtgärder, dels kvalitetsförbättringar i programverksamheten.

Medelsbehovet enligt SRAB:s och regeringens beräkningar

SRAB beräknar medelsbehovet för nästa budgetår på följande sätt.

Medelstilldelningen för den avgiftsfinansierade verksamheten under innevarande budgetår är i 1983/84 års prisläge 1 848,5 milj. kr.

Kostnaderna för UR-verksamhet som skall avgiftsfinansieras beräknas till 98,8 milj. kr. i 1983/84 års prisläge. Av beloppet utgör 96,8 milj. kr. kostnaderna för programverksamhet och 2 milj. kr. ett fast belopp avseende investeringar.

Underlaget för beräkningen av medelsbehovet är således (1 848,5 + 96,8 + 2) = 1 947,3 milj. kr.

Reformtillskottet 2,3 % motsvarar 44,8 milj. kr.

Rationaliseringskravet 2 % motsvarar 39,8 milj. kr.

Om det från den på angivna sätt beräknade summan 1 952,3 milj. kr. dras det belopp om 50 milj. kr., som avser det särskilda besparingskravet, framkommer ett medelsbehov på 1 902,3 milj. kr.

Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit en medelstilldelning till SRAB med nämnda belopp, 1 902,3 milj. kr., i 1983/84 års prisläge.

Bedömning av medelsbehovet

SRAB har i sin anslagsframställning framhållit att rationaliseringsarbetet hittills har kunnat drivas utan att reformarbetet bromsats men att den ekonomiska åtstramningen samtidigt skapar ett allvarligt läge som inte kan undgå att återverka på programmen. Besparingskravet om 50 milj. kr. ovanpå den planmässigt bedrivna rationaliseringsverksamheten inom programföretagen innebär enligt SRAB att planerna förrycks kraftigt och gjorda dispositioner måste ändras. SRAB understryker de olägenheter som programföretagen påtalar som en följd av förändringar i planeringsförutsättningarna under flera år.

Även i flera motioner – 1813 (c, s), 915 (fp) och 1167 (vpk) – påtalas de negativa konsekvenserna som skulle bli följden för programföretagen inom Sveriges Radio-koncernen om beslutet att ta ut en extra besparing om 50 milj. kr. inte upphävs eller skjuts på framtiden. Bl. a. framhålls vikten av att man slår vakt om programkvaliteten hos det public service-företag som SRAB utgör i en situation då konkurrensen från den internationella marknaden ökar.

Utskottet har utöver innehållet i anslagsframställningarna från bolagen inom Sveriges Radio-koncernen inhämtat kompletterande uppgifter om konsekvenserna för programbolagen av det extra besparingskravet, bl. a. genom information som lämnats av moderbolagets VD.

Sedan riksdagen hösten 1983 fattade beslut om 50-miljonersbesparingen, har omständigheter inträffat som i viss utsträckning rubbat förutsättningarna för beslutet. I detta hänseende vill utskottet peka på att den kompensations-

regel för prisökningar som gällde för SRAB under år 1984 visat sig vara alltför snäv för att ge koncernen en acceptabel täckning för sådana ökningar. Vid sidan av de allmänna prisökningarna har särskilt den kraftiga stegringen av dollarkursen accentuerat svårigheterna för koncernen. Även andra omständigheter har inträffat som försvårar möjligheterna för Sveriges Radio-koncernen att åstadkomma den särskilda besparingen.

Enligt utskottets mening visar det nu föreliggande utredningsmaterialet att en tillämpning av beslutet om en extra besparing om 50 milj. kr. fr. o. m. nästa budgetår – i förening med rationaliseringskravet om 2 % och vissa inte förutsedda kostnadsökningar – skulle få allvarliga konsekvenser för programbolagen inom Sveriges Radio-koncernen. Förutom icke godtagbara konsekvenser för personalen skulle genomförandet av besparingen påverka programverksamhetens kvalitet, sannolikt i icke ringa mån. Med den korta tid som stått koncernen till buds att planera om sin verksamhet skulle ett uttag av besparingen nämligen drabba främst de rörliga programmedlen, vilket bl. a. skulle minska möjligheterna att anlita utomstående medverkande.

I överensstämmelse med vad som anförs motionsvägen vill utskottet framhålla att förutsättningarna för Sveriges Radio-koncernen att bedriva sin verksamhet under det sista året i den nu löpande avtalsperioden inte väsentligt bör få förändras i förhållande till vad som rimligen kunnat förutses av SRAB.

Utskottet anser att slutsatsen av det i det föregående anförda måste bli att någon extra besparing om 50 milj. kr. inte skall tas ut vid medelstilldelningen till Sveriges Radio-koncernen för budgetåret 1985/86. Frågan om medelstilldelningen för senare budgetår bör prövas i anslutning till fastställandet av verksamhetsnivån för radio- och TV-verksamheten. I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet motion 1813 i motsvarande del (yrkande 2). Utskottets ställningstagande innebär också att motion 915 och motion 1167 i motsvarande del (yrkande 2) i allt väsentligt tillgodoses.

Även två motioner som syftar till att värna om lokalradions verksamhet – 1295 (s) och 1306 (s) – tillgodoses i betydande utsträckning genom utskottets ställningstagande.

Då utskottet inte har något att erinra mot regeringens förslag i övrigt i denna del bör medelstilldelningen för nästa budgetår till Sveriges Radio-koncernen fastställas till 1 952,3 milj. kr. i 1983/84 års prisläge.

Radionämnden

Kostnaderna för radionämnden under budgetåret 1985/86 beräknas i propositionen till 1 752 000 kr. Utskottet godtar beräkningen.

Finansiering budgetåret 1985/86

Fr. o. m. den 1 juli 1984 är mottagaravgiften 576 kr. och färg-TV-tillägget 160 kr. I budgetpropositionen anses att avgiften för nästa budgetår bör höjas för att täcka bl. a. kostnadsökningarna och kostnaderna för UR. Det förordas en höjning av avgiften med 56 kr. Med den föreslagna höjningen beräknas fondbehållningen vid budgetårets slut uppgå till ca 100 milj. kr.

Utskottets ställningstagande i det föregående innebär att radiofonden kommer att belastas med ett belopp som med 50 milj. kr. överstiger det av regeringen beräknade. Eftersom utskottet anser att fondbehållningen vid budgetårets slut inte bör uppgå till lägre belopp än vad regeringens förslag leder till, bör mottagaravgiften höjas med ett större belopp än vad som föreslås i propositionen. En höjning av mottagaravgiften med 16 kr. motsvarar en intäkt av ca 50 milj. kr. Utskottet, som inte i övrigt har något att erinra mot regeringens förslag, anser därför att mottagaravgiften bör höjas med tillhopa (56 + 16) = 72 kr. Det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare bör jämkas i enlighet härmed.

Det sagda innebär att motion 1984/85:1813 (c, s) yrkande 1 tillstyrks.

Övriga frågor i propositionen

Utskottet biträder regeringsförslagen.

Reklamförbudet i avtalen med programbolagen

I motion 2483 (m) anförs att det trots det rådande reklamförbudet för Sveriges Radio-koncernens sändningar förekommer vissa former av reklam, nämligen för tidningen Röster i Radio TV och för av koncernföretagen utarbetade almanackor och adventskalendrar. Motionären vill att riksdagen skall uttala sig för att reklamförbudet skall tillämpas konsekvent även i fråga om de nämnda produkterna.

Utskottet erinrar om att det i avtalen mellan staten och de olika programbolagen intagna förbudet mot kommersiell reklam gäller reklam "mot vederlag". Radionämnden har under hänvisning härtill i ett antal fall funnit att olika programinslag inte strider mot detta förbud. Reklambetonade program eller inslag har också aktualiserat kravet på opartiskhet i 6 § radiolagen. Nämnden har uttalat att detta krav måste anses innebära att Sveriges Radio skall vara aktsam med program eller inslag som kan uppfattas som ett gynnande av visst företag eller av vissa varor.

Utskottet understryker radionämndens uttalande.

Vad särskilt angår programtidningen Röster i Radio TV – som utges av SRAB och är avsedd att ge allmänheten närmare upplysningar om och kring kommande veckas program i TV, riksradion och utbildningsradion – har

radionämnden senast i ett ärende som avgjorts i oktober 1984 funnit att den reklam som förekommer för tidningen inte innebär brott mot radiolagen eller strider mot avtalet mellan staten och SVT. Även i andra fall har reklam för produkter som säljs av programföretag inom koncernen prövats av radionämnden.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motionen.

Vissa lokalradiofrågor

Motionären bakom motion 1795 (m) vill att de lokalradiostationer som finns i kustområdena skall lämna tätare väderrapporter under sommarmånaderna till tjänst för sjöfarande. Särskilt ett ökat antal vindrapporter skulle vara av värde för mindre båtar, anförs det i motionen.

Utskottet har inhämtat att lokalradiostationerna innevarande budgetår har fått ökade resurser för att förbättra väderservicen. Tidigare fick varje station en morgonprognos men nu kan denna kompletteras med ytterligare prognoser enligt överenskommelse mellan stationen och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). En begränsning i lokalradions möjligheter att öka tätheten i prognoserna utgör – förutom de ekonomiska resurserna – tills vidare den omständigheten att flertalet lokalradiostationer disponerar endast s. k. fönster för sina sändningar.

Motionen kan således i viss utsträckning bedömas bli tillgodosedd genom de ökade resurserna för väderprognoser. Utskottet anser att motionen inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

I syfte att stärka den fria opinionsbildningen framställs i motion 2487 (c) ett förslag om att varje lokalradiostation fem kvällar i veckan skall ställa totalt 30 minuter dagligen till förfogande för de i landstinget representerade partierna med möjlighet för vart och ett av dem att kommentera en aktuell fråga i län eller kommun. Under dessa sändningar skall lokalradion enligt motionärerna inte ha något programansvar utan enbart svara för sändningstekniken.

Med hänsyn till de möjligheter närradion erbjuder för olika meningsyttringar att komma till tals utan att eljest gällande krav på bl. a. opartiskhet behöver iakttas anser utskottet att det inte är motiverat att nu förorda en utredning om en så långtgående förändring av lokalradions sändningar som motionärerna föreslår. Motionen avstyrks därför.

Vissa frågor avseende TV-sändningar

I motion 510 (c) hemställs att riksdagen skall besluta om byggandet av en TV 2-sändare med placering i nordöstra delen av Jönköpings kommun. Motionären framhåller att en sådan sändare måste byggas, eftersom befolkningen i området inte har möjlighet att se de regionala nyhetssändningarna, som startades 1983.

Utskottet vill erinra om att riksdagen våren 1981 beslöt att utbyggnaden av

särskilda sändare för regional-TV under den kommande femårsperioden skulle slopas utöver nödvändiga kompletteringar i förbindelser som kunde föranledas av tillkomsten av nya regioner; televerket hade redovisat att en komplettering av sändarnätet för att avhjälpa de största problemen i fråga om regional-TV-täckning kommer att kräva investeringar om 30–35 milj. kr.

God TV 2-mottagning kan som regel erhållas men i överensstämmelse med det sagda finns det, enligt vad som upplysts av televerket, fortfarande brister i regional-TV-täckningen på många orter i landet. Detta beror på bristande överensstämmelse mellan regiongränser och sändarnas täcknings-områden, något som gäller även det område som motionen avser.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionen.

Enligt motion 1799 (c, m, fp) begärs att regeringen vidtar åtgärder för att göra det möjligt för finskspråkiga i östra Mellansverige att se TV-program från Finland.

Statsrådet Göransson har i ett svar på en fråga vid den nyligen avhållna sessionen med Nordiska rådet i Reykjavik anfört bl. a. följande.

Etablerandet av en sändare för finska program i Stockholm innebär att en del av för Sverige tillgängligt frekvensutrymme sätts av för detta ändamål. Naturligtvis måste därvid hänsyn tas även till andra önskemål om användning av tillgängliga frekvenser. Därtill kommer att juridiska frågor av bl. a. radiorättslig och upphovsrättslig art måste lösas.

Med en sändare i Stockholm skulle endast en del av de i Sverige boende finländarna nås av finska TV-program. Såväl Finlands som Sveriges regering har ett ansvar för att insatser av det här slaget sker för sverigefinnarna i så rättvisa former som möjligt. Det är därför angeläget att även värdera hur de som bor i andra områden kan nås. Vi kan konstatera att sändningar från direktsändande satellit kommer att kunna tas emot i hela landet.

Den svenska regeringen har för avsikt att pröva hur etersändningar av finska TV-program i Sverige kan arrangeras vad gäller bl. a. tekniska och juridiska lösningar. Med hänsyn till tillgängligt frekvensutrymme och de olika önskemål om utnyttjande som reses måste emellertid eventuella sändningar begränsas till en TV-kanal.

För att alla sverigefinnar, inte bara de som bor i Stockholmsområdet, skall kunna nås av TV-program på finska är det som framhållits viktigt att programsamarbetet via Tele-X kommer till stånd. Ett beslut i den frågan är därför en naturlig förutsättning för åtgärder i Sverige i form av särskilda etersändare.

Utskottet anser under hänvisning till det anförda att någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen inte är påkallad.

Frågan om televerkets testbildsändningar tas upp i motion 2489 (fp). Motionären erinrar om att televerket skurit ned testbildsändningarna och att detta vållat problem för TV-tekniker och radiohandlare som arbetar med TV-antenner och TV-reparationer. Motionären, som påpekar att nedskärningen inte drabbat storstadsområdena, vill att televerket skall få i uppdrag att överväga en ökning av sändningstiden samt att tidigarelägga sändningarna på dagen.

Sedan motionen väcktes, har näringsfrihetsombudsmannen (NO) avgjort ett ärende, där ett företag anmält att televerket kraftigt skurit ned testbildsändningarna till landsorten och att nedskärningen medför att företaget diskrimineras och att företagets näringsutövning försvåras.

Riksdagen beslutade våren 1981 att reducera televerkets resurser för testbildsändningar avsevärt fr. o. m. budgetåret 1981/82. På hösten samma år beviljades ett tilläggsanslag som i viss mån begränsade nedskärningarna. I NO-beslutet anges att det sändningsschema som tillämpas sedan sommaren 1981 är baserat på synpunkter som framförts i de samråd televerket haft med radiobranschen och Sveriges Radio.

NO anför i sitt beslut att i och för sig kan den till landsorten avgränsade inriktningen på besparingarna sägas vara rationell genom att den ger en hög besparing räknat per invånare. Samtidigt, anför NO vidare, ger dock utredningen vid handen att detta sätt att spara medför diskriminerande effekter. NO finner att de negativa effekterna i landsorten från konkurrenssynpunkt är otillfredsställande. Bl. a. med hänsyn till att det inte finns så mycket att vinna genom att göra motsvarande besparingar i storstadsområdena som i landsorten nöjer sig NO med att fästa utbildningsdepartementets och televerkets uppmärksamhet på de påvisade konkurrensrättsliga olägenheterna.

Utskottet konstaterar att utbildningsdepartementet genom NO:s beslut uppmärksammats på det problem i fråga om sändningarnas omfattning som motionären tar upp. Tidpunkterna för testsändningarna får liksom hittills prövas i första hand av televerket efter samråd med bl. a. radiobranschen. Med hänsyn till det anförda och till det förberedelsearbete som i enlighet med det tidigare anförda påbörjats inför en ny avtalsperiod för Sveriges Radiokoncernen anser utskottet att det inte är erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen. Denna avstyrks därför.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förlängning av radioavtalen*
   att riksdagen avslår motion 1984/85:2704 yrkande 1,
2. beträffande *televerkets investeringsplan*
   att riksdagen godkänner förlängningen av televerkets investeringsplan med ett år,
3. beträffande *medelsberäkning för televerkets investeringar*
   att riksdagen godkänner i proposition 1984/85:100 framlagt förslag till medelsberäkning för televerkets investeringar,
4. beträffande *överföring av medel mellan olika budgetår*
   att riksdagen bemyndigar regeringen, eller efter beslut av regeringen televerket, att föra högst 5 000 000 kr. mellan budgetåren 1985/86 och 1986/87 som skuld resp. tillgodohavande,

5. beträffande *visst beställningsbemyndigande*
   att riksdagen medger att regeringen lämnar televerket ett beställningsbemyndigande om 30 000 000 kr. för budgetåret 1985/86 avseende investeringsändamål,
6. beträffande *medelsberäkning för televerkets driftskostnader*
   att riksdagen godkänner i proposition 1984/85:100 framlagt förslag till medelsberäkning för televerkets driftskostnader,
7. beträffande *byggnadsarbeten för radio- och TV-verksamheten*
   att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om byggnadsarbeten för radio- och TV-verksamheten inom de kostnadsramar som förordats i proposition 1984/85:100,
8. beträffande *ytterligare investeringsmedel*
   att riksdagen bemyndigar regeringen att av konjunkturmässiga eller andra skäl anvisa ytterligare högst 10 % av föreslagna totala investeringsmedel till televerket och byggnadsstyrelsen,
9. beträffande *bemyndigande att beräkna kompensation för kostnadsökningar*
   att riksdagen bemyndigar regeringen att beräkna kompensation för kostnadsökningar för radio- och TV-verksamhet på det sätt som förordats i proposition 1984/85:100,
10. beträffande *medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten*
    att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1813 yrkande 2 samt med anledning av regeringens förslag i proposition 1984/85:100, motion 1984/85:915, motion 1984/85:1167 yrkande 2, motion 1984/85:1295 och motion 1984/85:1306 godkänner utskottets förslag till medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen,
11. beträffande *bemyndigande att rekvirera medel från rundradiofonden*
    att riksdagen bemyndigar regeringen, eller efter beslut av regeringen Sveriges Radio AB, att rekvirera högst 30 000 000 kr. från rundradiofonden i kostnadsutjämnande syfte,
12. beträffande *medelsberäkning för radionämnden*
    att riksdagen godkänner i proposition 1984/85:100 framlagt förslag till medelsberäkning för radionämndens verksamhet,
13. beträffande *höjning av mottagaravgiften*
    att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1813 yrkande 1 och med anledning av regeringens förslag i proposition 1984/85:100 antar ett vid betänkandet som bilaga 2 fogat förslag till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare,
14. beträffande *reklamförbudet i radioavtalen*
    att riksdagen avslår motion 1984/85:2483,

15. beträffande *lokalradions väderrapporter*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1795,
16. beträffande *vissa program i lokalradion*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2487,
17. beträffande *TV-sändare i nordöstra delen av Jönköpings kommun*
att riksdagen avslår motion 1984/85:510,
18. beträffande *sändning av TV-program från Finland*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1799,
19. beträffande *televerkets testbildsändningar*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2489.

Stockholm den 19 mars 1985

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Karl Boo (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Berit Oscarsson (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Anders Nilsson (s) och Håkan Stjernlöf (m).

Reservationer

1. Medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten (mom. 10)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Sedan riksdagen" och på s. 8 slutar "års prisläge" bort ha följande lydelse:

Då utskottet hösten 1983 tillstyrkte att Sveriges Radio-koncernen fr. o. m. budgetåret 1985/86 skulle göra en extra besparing om 50 milj. kr. var utskottet väl medvetet om att uttaget av besparingen skulle ställa stora krav på koncernen.

Med hänsyn till att riksdagsbeslutet om besparingen fattades mer än ett och ett halvt år innan denna skulle träda i kraft fanns det emellertid goda förutsättningar för koncernen att i sin planering ta hänsyn till besparingskravet.

Enligt utskottets mening har någon omständighet inte inträffat efter 1983 års beslut som ger anledning till omprövning av detta. I enlighet med vad som förordats i propositionen anser utskottet därför att medelstilldelningen till Sveriges Radio-koncernen för nästa budgetår bör grundas på att det tas ut en

extra besparing om 50 milj. kr. Utskottet avstyrker därför motion 1813 (c, s) i motsvarande del (yrkande 2), motion 915 (fp) och motion 1167 (vpk) i motsvarande del (yrkande 2). Även två motioner som berör lokalradions verksamhet – 1295 (s) och 1306 (s) – avstyrks.

Då utskottet inte heller har något att erinra mot regeringens förslag i övrigt i denna del bör medelstilldelningen för nästa budgetår till Sveriges Radio-koncernen fastställas till 1 902,3 milj. kr. i 1983/84 års prisläge.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1984/85:100 samt med avslag på motion 1984/85:915, motion 1984/85:1167 yrkande 2, motion 1984/85:1295, motion 1984/85:1306 och motion 1984/85:1813 yrkande 2 godkänner i propositionen framlagt förslag till medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen,

2. Höjning av mottagaravgiften (mom. 13)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Utskottets ställningstagande" och slutar "yrkande 1 tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottets ställningstagande då det gäller medelstilldelningen för nästa budgetår till Sveriges Radio-koncernen innebär att utskottet tillstyrker förslaget i budgetpropositionen (reservation 1). Som en följd härav och då utskottet inte heller har något att erinra mot regeringens förslag till finansiering tillstyrker utskottet det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare.

Det sagda innebär att motion 1813 (c, s) yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *höjning av mottagaravgiften*

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:100 och med avslag på motion 1984/85:1813 yrkande 1 antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare (bil. 1 till betänkandet),

3. Sändning av TV-program från Finland (mom. 18)

Ingrid Sundberg (m), Karl Boo (c), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp) och Håkan Stjernlöf (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Statsrådet Göransson" och slutar "är påkallad" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är angeläget att regeringen vidtar snabba åtgärder så att det blir möjligt för finskspråkiga i östra Mellansverige att se TV-program från Finland. Det finns inte skäl att nu göra en sammankoppling med Tele-X-frågan, eftersom detta kan innebära förseningar.

Utskottet tillstyrker således motion 1799 (c, m, fp).

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *sändning av TV-program från Finland*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1799 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande

Vissa program i lokalradion (mom. 16)

Karl Boo (c) och Stina Gustavsson (c) anför:

Motionärerna bakom motion 2487 (c) har lagt fram ett intressant förslag om att de politiska partierna skall få möjlighet att ett antal dagar varje vecka få disponera sändningstid inom lokalradions ram. Om motionsförslaget genomförs, skulle partierna få möjlighet att på lika villkor framföra sina budskap utan att det skulle ställas något krav på lokalradion att övervaka att lokalradioavtalets och radiolagens särskilda villkor uppfylls. Förslaget utgör ett bra komplement till de möjligheter närradion erbjuder. Vi förutsätter att man under det pågående beredningsarbetet rörande bl. a. ett nytt avtal för lokalradion överväger motionsförslaget.

Bilaga 1

Förslag till lagändring som framlagts av regeringen och som tillstyrks i reservation 2.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
Den som innehar mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall erlägga allmän mottagaravgift med *144* kronor per kalenderkvartal. Är mottagaren avsedd för färgmottagning av bildsändning med eller utan ljud skall innehavaren dessutom erlägga tilläggsavgift med 40 kronor per kalenderkvartal.	Den som innehar mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall erlägga allmän mottagaravgift med *158* kronor per kalenderkvartal. Är mottagaren avsedd för färgmottagning av bildsändning med eller utan ljud skall innehavaren dessutom erlägga tilläggsavgift med 40 kronor per kalenderkvartal.

Skall avgift första gången erläggas under löpande avgiftsperiod, skall avgiften sättas ned till det belopp som svarar mot antalet kvarvarande dagar av perioden.

Avgift erläggs till myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

[1] Senaste lydelse 1984:311.

Bilaga 2

Förslag till lagändring som framlagts av utskottet.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Utskottets förslag*
1 §[1]	
Den som innehar mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall erlägga allmän mottagaravgift med *144* kronor per kalenderkvartal. Är mottagaren avsedd för färgmottagning av bildsändning med eller utan ljud skall innehavaren dessutom erlägga tilläggsavgift med 40 kronor per kalenderkvartal.	Den som innehar mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall erlägga allmän mottagaravgift med *162* kronor per kalenderkvartal. Är mottagaren avsedd för färgmottagning av bildsändning med eller utan ljud skall innehavaren dessutom erlägga tilläggsavgift med 40 kronor per kalenderkvartal.

Skall avgift första gången erläggas under löpande avgiftsperiod, skall avgiften sättas ned till det belopp som svarar mot antalet kvarvarande dagar av perioden.

Avgift erläggs till myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

[1] Senaste lydelse 1984:311.

Innehåll

Inledning 1
Sammanfattning 1
Propositionen 1
Motioner 2
Utskottet
Allmänt 3
Medelstilldelning för den avgiftsfinansierade verksamheten
Regeringens förslag 5
Televerkets kostnader 5
Medelstilldelning till byggnadsstyrelsen 5
Medelstilldelning för Sveriges Radio AB
Rationaliseringskrav 6
Särskilt besparingskrav om 50 milj. kr., m. m. 6
Kompensationssystemet för Sveriges Radio-koncernen ... 6
Reformtillskott 6
Medelsbehovet enligt SRAB:s och regeringens beräkningar 7
Bedömning av medelsbehovet 7
Radionämnden 8
Finansiering budgetåret 1985/86 9
Övriga frågor i propositionen 9
Reklamförbudet i avtalen med programbolagen 9
Vissa lokalradiofrågor 10
Vissa frågor avseende TV-sändningar 10
Hemställan 12

Reservationer
1. Medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten (m) 14
2. Höjning av mottagaravgiften (m) 15
3. Sändning av TV-program från Finland (m, c, fp) 15

Särskilt yttrande
Vissa program i lokalradion (c) 16

Bilagor
1. Förslag till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare som framlagts av regeringen och tillstyrks i reservation 2 17
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare som framlagts av utskottet 18

minab/gotab Stockholm 1985 82383